

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Haridusinnovatsiooni õppekava

Eve-Liis Oja

ESIMESE KLASSI ÕPETAJATE HINNANGUD JA ETTEPANEKUD
KOOLIVALMIDUSKAARDILE LÕUNA-EESTI KOOLIDE NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja: alushariduse kaasprofessor Merle Taimalu

Tartu 2024

Kokkuvõte

“Esimese klassi õpetajate hinnangud ja ettepanekud koolivalmiduskaardile Lõuna-Eesti koolide näitel”

Koolivalmiduskaart on dokument, mille koolieelne lasteasutus peab seadusest tulenevalt lapsevanemale väljastama, kui laps lõpetab lasteaia. Koolidel ei ole aga seadusest tulenevalt kohustust kaarti küsida, kuigi on selge, et last ja tema peret on vaja haridustasemetel vahel liikudes toetada. Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada Lõuna-Eesti munitsipaalkoolide klassiõpetajate hinnangud koolivalmiduskaartidele ning ettepanekud nende täiendamiseks. Valimiks oli 49 Lõuna-Eesti 1.klassi õpetajat. Andmeid koguti ankeediga. Andmeanalüüsis kasutati kombineeritud lähenemist - kirjeldavat statistikat ja kvantitatiivset sisuanalüüsi. Kõige enam kasutasid õpetajad kaarte sotsiaalsete oskuste kohta info saamiseks. Õpetajad ootavad koolivalmiduskaardilt ausat ja konkreetset infot, ning teavet tugiteenuste kasutamise kohta.

Võtmesõnad: Koolivalmidus, koolivalmiduskaart, klassiõpetajad, kombineeritud uurimisviis

Abstract

“Assessments and suggestions of first-grade teachers for school readiness cards: A case study of Southern Estonian schools”

The school readiness card is a document that kindergartens are required by law to issue to parents when their child graduates kindergarten. However, schools are not legally obligated to request the card, although it is clear that support is needed for the child and their family when transitioning between educational levels. The aim of this master's thesis was to identify the opinions of primary school teachers in Southern Estonia regarding school readiness cards and to make proposals for their improvement. The sample consisted of 49 1st grade teachers from Southern Estonia. Data was collected through a questionnaire. A mixed-method was used in data analysis - descriptive statistics and quantitative content analysis. Teachers mostly used the cards to obtain information about social skills. Teachers expect honest and specific information from the school readiness card, as well as information about the use of support services.

Key words: School readiness, school readiness card, class teachers, mixed method research

Sisukord

Sisukord	3
Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	5
1.1 Koolivalmidus	5
1.2 Kommunikatsioon haridustasemete vahel ja koolivalmiduskaart	7
1.3 Õpetajate ootused koolivalmiduskaardile	7
Metoodika	9
2.1 Valim	10
2.2 Andmekogumine	10
2.3 Andmeanalüüs	11
Tulemused	12
3.1 Koolivalmiduskaardi kasutamise eesmärgid	13
3.2 Oluline info koolivalmiduskaardil klassiõpetajate hinnangul	14
3.3 Klassiõpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi sisule ja vormile	16
Arutelu	18
Tänu sõnad	21
Autorsuse kinnitus	21
Kasutatud kirjandus	22
LISA 1	26

Sissejuhatus

Lasteaiast kooli minek on lapse jaoks suur muutus ja sujuv üleminek annab lapsele turvalise tunde uues keskkonnas (Broström, 2002). Ühelt haridustasemelt teisele üleminekul on oluline roll nii kooli- kui ka lasteaiaõpetajatel, et toetada selles protsessis lapsi ja nende peresid koostöö arendamisel (Rouse *et al.*, 2023). Eestis on lasteaiaõpetajal seadusest tulenev kohustus koostada lapsele lasteaia lõpetamisel koolivalmiduskaart (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999), milles kirjeldatakse lapse arengu tulemusi ja mille vanem annab edasi koolile (Koolieelse lasteasutuse...,2011). Kuigi lasteaial on kohustus koolivalmiduskaart koostada, ei ole lapsevanemale seaduse järgi kohustust kaarti kooli esitada. Häidkind jt (2013) rõhutavad, et vanemat tuleb informeerida kaardi kooli esitamise vajalikkusest, et toetada lapse edasist järjepidevat arengut. Ka koolidel ei ole seaduse järgi kohustust koolivalmiduskaarti küsida, kuid nad võivad seda teha sätestades kooli vastuvõtmise korras kaardi esitamise tingimuse (Õpilase kooli vastuvõtmise..., 2010).

Paaliste (2014) uuringust selgus, et 64% klassiõpetajatest arvavad, et koolivalmiduskaart on vajalik dokument ja see tuleks esitada kõikide laste puhul. Samas neli aastat hiljem tehtud uurimuses (Lõhmus, 2018) selgus, et õpetajate arvamus selles osas on märkimisväärselt erinev ja vaid 33% uuringus osalenud klassiõpetajatest leidis, et koolivalmiduskaart tuleks esitada kõigi õpilaste puhul. Siiski on leitud, et on vaja suurendada lasteaiaõpetajate ja algklassiõpetajate omavahelist suhtlust ning seeläbi soodustada sujuvat üleminekut ühelt haridustasemelt teisele (Şahin Sak, 2016). Suhtlus koolieelse lasteasutuse õpetajate ja kooli õpetajate vahel on oluline, et toetada lapsi ja nende peresid koolimineku ajal (Hopps, 2014).

Koolivalmiduskaart saab olla õpetajale abiks, aga seda vaid juhul, kui on täidetud selliselt, et lapse vajadusi ja arengutaset on põhjalikult kirjeldatud. Eriti kasulik on kaart nende laste puhul, kes on vajanud ja vajavad ka koolis tugispetsialistide abi (Häidkind jt, 2013). Sisuline koostöö õpetajate vahel, mille keskmeks on usaldus ja lugupidamine on parim viis toetamiseks lapse kohanemist formaalsema koolikeskkonnaga (Skouteris *et al.*, 2012). Samas on kooliõpetajad välja toonud, et info, mille nad kirjalikus formaadis koolieelse lasteasutuse õpetajalt said, erines sellest, mida nad lootsid lapse kohta saada (Hopps-Walls & Perry, 2017).

Eestis on varasemalt uuritud õpetajate arvamus koolivalmiduskaardile Tallinnas, Tartus ja Võrumaal ning üks uuring on ka üle-eestiline. Jõudmaks ühisele arusaamale koolivalmiduskaardi vajalikkusest ning saamaks teada klassiõpetajate ettepanekuid nende

täitmisele, tuleks uuringuid viia läbi rohkemates Eesti piirkondades, ning neid analüüsides jõuda praktilise koolivalmiduskaardini, millest oleks õpetajatele kasu laste toetamisel. Ka lasteaiad ise sooviksid infot, juhendeid või koolitusi, et koolivalmiduskaarte last toetavamalt ning ausalt kirjeldades täita (Pihlak, 2022). Antud magistritöös uuriti Lõuna-Eesti klassiõpetajate hinnanguid ja ettepanekuid koolivalmiduskaardile ja selle täitmisele.

Teoreetiline ülevaade

1.1 Koolivalmidus

Koolivalmiduseks on konkreetse lapse ja tema arengu valmisolek kooliks ning kogukonna ja lapsevanema võime toetada last tema arengus (Emig, 2000; High *et al.*, 2008; Häidkind *et al.*, 2013). Kooli astumise vanus varieerub erinevates riikides 5-7 eluaasta vahel (Primary school..., 2022). Eestis algab koolikohustus lastel 7 aastasel ja arvestust peetakse 1.oktoobri seisuga (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Eestis on enne kooli võimalik haridusteed alustada koolieelses lasteasutuses ja seda juba 1,5 aastasena, kuid alushariduse omandamine ja kooliks valmistumine lasteaias ei ole kohustuslik, vanemad võivad oma lastele alushariduse omandamist võimaldada ka kodus (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Kuigi alushariduse omandamine koolieelses lasteasutuses Eestis on vabatahtlik, käib statistikaameti 2022. aasta andmete järgi lasteasutustes 90% 3-6 aastastest lastest, koolieelikutest ehk 6-aastastest lastest 81,4% (Alusharidus, 2022). Oluline on märkida, et on ka lapsi, kes alustavad kooliteed kohustuslikust east varem ehk 6-aastaselt või siis hoopis hiljem ehk 8-aastaselt. Aastal 2020 oli varem kooliminejate laste protsent kõikidest 2019/2020 õppeaastal kooliteed alustavatest lastest 6,8 ja hiljem kooliteed alustanud laste protsent 3,7 (Igas esimeses..., 2020).

Koolivalmiduse sisu ja mõiste võib olla erinevates riikides erinev (Jahreie, 2023; Williams *et al.*, 2019) ja seda ei saa võtta üks-ühele üle teistest riikidest. See on lisaks lapse arengutasemele, seotud perekonnaga ja lasteaias tehtava kooliks ettevalmistusega (Häidkind *et al.*, 2013). Shaari ja Ahmad (2016) on leidnud, et õppimise füüsilise keskkonna ja koolivalmiduse vahel on seos. Koolivalmiduse tuvastamine on saanud kogukonna küsimuseks, kus tehakse rohkem omavahelist koostööd tuvastamaks lapse tugevaid külgi ja neid külgi mis vajavad rohkem toetamist (Group, 1998). Koolivalmidus viitab lapse teatud emotsionaalsetele, käitumuslikele ja kognitiivsetele oskustele (Sahin *et al.*, 2013; Tian *et al.*, 2022; Williams *et al.*, 2019), mis on vajalikud õppimiseks, töötamiseks ja edukaks hakkama saamiseks koolis (Rafoth *et al.*, 2004). High jt (2008) ja O’Kane (2016) toovad välja, et lapse

valmisolekut kooliks saab määratleda füüsilise heaolu ja motoorse arengu, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu, keele arengu ja üldteadmiste ning tunnetusoskuste arengu põhjal neid kirjeldades.

Oluline on märkida, et kooli- ja lasteaiaõpetajad hindavad koolivalmidust erinevalt (Jahreie, 2023; Kokkalia *et al.*, 2019; Rouse *et al.*, 2023). Uuringutest on selgunud, et koolieelse lasteasutuse õpetajad peavad sotsiaal-emotsionaalseid oskuseid koolivalmiduse näitajatena olulisemaks kui kooliõpetajad (Jahreie, 2023; Pekdogan & Akgul, 2016; Rouse *et al.*, 2023), samas kui kooliõpetajad hindavad olulisemaks akadeemilisi oskusi ja kompetentse (Martins De Sousa & Santos, 2021). Lasteaia õpetajad tõid akadeemilised oskused välja kõige vähem olulisena (Chan, 2012), kuid on nimetanud, et akadeemilised oskused on midagi, mida nad tunnevad, et kooliõpetajad neilt ootavad (Rouse *et al.*, 2023).

Eesti haridussõnastiku järgi on koolivalmidus sotsiaal-emotsionaalne, füüsiline ja vaimne valmisolek kooliks koos õppimiseks vajalike oskuste ja teadmistega (Haridussõnastik, *s.a.*). Koolieelse lasteasutuse seadusega (1999) määratletakse lapse eeldatavad tulemused 6-7 aastaselt neljas üldoskuste valdkonnas (mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja enesekohased oskused) ja seitsmes õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnas (mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, muusika, kunst, liikumine), mida tuleb ka kirjeldada lapse koolivalmidust iseloomustades. Koolivalmidust võib kirjeldada ka kui kogumit erinevatest laste oskustest, mis sisaldavad endas nii kognitiivseid, sotsiaalseid kui ka füüsilisi oskusi ning mis on lapsele vajalikud ja toetavad last üleminekul mängulisest keskkonnast formaalsemale ja õppimisele suunatud keskkonda (Palts, 2018).

Tihti koolivalmidusest rääkides räägitakse lapse koolivalmidusest aga lisaks sellele on võrdselt oluline rääkida ka kooli "lapsevalmidusest" (Emig, 2000; O'Kane, 2016; Williams *et al.*, 2019), mis tähendab, et kui muidu on fookuses laps, kes peab kooliks valmis olema, siis siin on fookus koolil ja koolipoolsel valmidusel laste vastuvõtmiseks. Keskendudes vaid lapse koolivalmidusele pannakse lastele peale suured ootused, selle asemel võiks need ootused suunata hoopis koolile ja lapsevanematele, kes saaksid keskenduda sellele, kuidas last toetada ja ette valmistada kõrgeteks õpistandarditeks, millega nad koolis kokku peavad puutuma (Rafoth *et al.*, 2004). On kogukondi, kus on loodud erinevaid koostöösuhteid, et muuta koolide lapsevalmidust lapsi toetavamaks (Winter & Kelley, 2008). Rafoth jt (2004) toovad välja, et kooli lapsevalmidus peaks tähendama seda, et õpetajad on lapse jaoks sama valmis, kui laps peab olema koolivalmis.

1.2 Kommunikatsioon haridustasemete vahel ja koolivalmiduskaart

Kommunikatsioon lasteaiaõpetajate ja 1.klassi õpetajate vahel teeb lasteaiast kooli ülemineku laste ja perede jaoks sujuvamaks (Besi & Sakellariou, 2019; Chan, 2012; OECD, 2017; Sahin Sak, 2016). Sujuv üleminek haridustasemete vahel sõltub nii lapsevanema kui ka lasteaia ja kooliõpetaja omavahelisest usalduslikust suhtest (Besi & Sakellariou, 2019). Kirjalik informatsiooni vahetus haridustasemete vahel annab õpetajatele parema ülevaate, kuidas toetada last üleminekul lasteaiast kooli (Hopps-Walls & Perry, 2017), seda eriti juhul, kui kirjeldus on aus ja adekvaatne (Ahtola *et al.*, 2011). Vastastikune teabevahetus võimaldab õpetajal saada informatsiooni, et toetada ka koolis lapse individuaalset arengut (Besi & Sakellariou, 2019; Yang *et al.*, 2023). Ahtola jt (2011) on välja toonud, et kõige efektiivsem infovahetus lasteaia ja kooli vahel oli just kirjalikult jagatud info lapse kohta, samas tõid nad välja, et kuigi see oli kõige tõhusam viis, kasutatakse seda viisi just kõige vähem.

Taani on üks väheseid riike, kus haridustasemete vahel liikumise eesmärk on sätestatud seaduses ning see toob välja, et lasteaiast kooli ülemineku üks eesmärk on, et see oleks sidus ja eakohaselt väljakutseid pakkuv (OECD, 2017). Erinevatel riikidel on lapse kohta informatsiooni edastamiseks järgmistele õpetajale erinevad vormid, näiteks Prantsusmaal antakse ülevaade lapse saavutustest, Austrias portfoolio, milles on dokumendid lapse arengu kohta ja keeletestide tulemused, Soomes lapse individuaalne õpiplaan ja Eestis koolivalmiduskaart (Key data on..., 2019).

Eestis on koolivalmiduskaart dokument, mille lasteasutus väljastab õpilasele, kes on läbinud lasteaia õppekava. Koolivalmiduskaardile on märgitud lapse arengu tulemused, arendamist vajavad küljed ja lapse tugevused (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Koolivalmiduskaart muutus alates 2010. aastast Eestis kohustuslikuks dokumendiks, mida koolieelsed lasteasutused peavad väljastama (Häidkind *et al.*, 2013). Kaardile märgitakse lapse arengu eeldatavad tulemused seitsmes õppe- ja kasvatustegevuse ja neljas üldoskuste valdkonnas (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Koolivalmiduskaart, kui sellel on lapse arengutaset ja vajadusi ausalt ja konkreetselt kirjeldatud on õpetajale väga heaks vahendiks, et lapsi kiiremini koolis tundma õppida (Häidkind *et al.*, 2013). Koolivalmiduskaarti edastatakse vanemale järjest enam läbi ELIIS-i (alushariduse tarkvara) keskkonna digitaalsel kujul (Pihlak, 2022).

1.3 Õpetajate ootused koolivalmiduskaardile

On selge, et lasteaiast kooli minek on oluline samm lapse arengus ja see on vaja muuta lapse jaoks võimalikult sujuvaks ja turvaliseks. Siinkohal mängib olulist rolli ka infovahetus

lasteaia ja kooli vahel. Õpetajatel on kohustus tutvuda lapse vajadustega ja rahuldada need igas koolivalmiduse valdkonnas (High *et al.*, 2008; Williams *et al.*, 2019). Ka mitmetes uurimustes on välja toodud, et on vaja suhelda ja edastada infot koolieelsete lasteasutuste ja algkoolide vahel (Hopps-Walls & Perry, 2017), kuid vähe on ametlikke juhiseid selle kohta, kuidas ja mida tuleks edastada (O’Kane, 2016). On rõhutatud, et tihe ja usalduslik koostöö lapsevanemate, lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate vahel aitab lastel vähendada stressi liikudes ühelt haridustasemelt teisele (Besi & Sakellariou, 2019; Fabian & Dunlop, 2007), seega on infovahetus lasteaiast kooli üleminekul kindlasti oluline. Austraalias läbi viidud uuringus tõid õpetajad välja, et kirjaliku tagasiside esitamisega lasteaiast kooli käivad kaasas mitmed murekohad, näiteks tuuakse välja kehva ajastust (õppeaasta lõpp) või seda, et kirjeldus on kirjutatud liiga positiivselt (Hopps-Walls & Perry, 2017). Samas toovad Ahtola jt (2011) välja, et kirjalikult edastatud põhjalik info lapse arengu ja õppetegevuse kohta on kõige parem viis infovahetuseks kooli ja lasteaia vahel, sest siis on võimalik infot uuesti üle vaadata.

Selleks, et laste jaoks üleminek sujuvamaks ja turvalisemaks muuta, tuleb õpetajate omavahelise usaldusliku ja lugupidava suhtluse loomist edasi arendada (Skouteris *et al.*, 2012). Riigid peavad looma struktuuri ja tingimused lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate omavahelise koostöö suurendamiseks lapse ülemineku toetamisel koolieelsest lasteasutusest kooli (OECD, 2017). Martins De Sousa ja Santos (2021) toovad samuti välja, et koolieelse lasteasutuse ja kooliõpetajate vahel on vaja suurendada koostööd ja mõelda, kuidas seda teha nii, et see toetaks laste jätkuvat arengu- ja õppimisprotsessi.

Eestis läbi viidud uuringust on selgunud, et kooliõpetajad ootavad koolivalmiduskaardilt rohkem ausat hinnangut ning individuaalsemat kirjeldust lapse kohta (Lõhmus, 2018). On leitud, et koolivalmiduskaart on vajalik dokument, kuid oma eesmärgi täitmiseks vajab koolivalmiduskaardi rakendamine ja koostamine olulist täiendamist (Kööp & Freimuth, 2020), näiteks on HEV koordinaatorid välja toonud, et kaartidel võiks kajastada lapse tugevaid ja arendamist vajavaid külgi ja lasteaias kasutatud tugiteenuseid (Paaliste, 2014). Üle poolte õpetajatest tutvuvad koolivalmiduskaardiga peale lastega kohutmist (Lõhmus, 2018; Paaliste, 2014; Tammik, 2014). Kõige olulisemaks peavad õpetajad koolivalmiduskaardil kajastada andmeid lapse tugiteenuste kohta (Tammik, 2014) ja kõige vähem olulisemad on lapse üldandmed (Paaliste, 2014; Tammik, 2014). Lõhmuse (2018) uuringust selgub, et klassiõpetajad kasutavad kõige enam koolivalmiduskaarti lapse vaimse tervise kohta info saamiseks ja kõige vähem õppeaasta eesmärkide seadmiseks. Koolivalmiduskaart tuleks muuta info vahendajaks, millest oleks õpetajatel abi, et pakkuda

lapsesele koolis koheselt seda tuge, mida nad vajavad ja seda saaks saavutada näiteks kooli ja lasteaia tihedal koostööl välja töötatud koolivalmiduskaardiga omavalitsuste piires (Paaliste, 2014). Omavalitsuse piires ühtlustatud koolivalmiduskaarti soovisid ka 72% Lõhmuse (2018) uuringus osalenud õpetajatest.

Kuigi varasemad uuringud näitavad, et klassiõpetajate huvi koolivalmiduskaardi vastu on aastatega vähenenud, peavad nad seda vajalikuks dokumendiks. Eelduseks oleks aga selle sisu muutmine selliselt, et õpetajad saaksid kaardilt infot, mis aitaks lastele koolis koheselt pakkuda sellist tuge, mida nad vajavad. Õpetajate nägemus koolivalmiduskaardist on aastatega muutnud, kuid siiski on see hetkel ainus seadusest tulenev infoallikas, mis koolivalmiduse hindamiseks koolieelne lasteasutusel tuleb väljastada. Sellest lähtuvalt võiks koolivalmiduskaart olla dokument, millest on kasu ka klassiõpetajatele, et muuta üleminek lasteaiaast kooli laste jaoks sujuvamaks. Koolivalmiduskaardi sisu ei ole seadusest tulenevalt nende aastate jooksul muudetud ning see on jäänud samaks nagu 2010. aastal, mil see kasutusele võeti. On teada, et õpetajate huvi koolivalmiduskaardi vastu on aastatega muutnud, kuid ei ole teada, millist koolivalmiduskaarti nad ootaksid, et sellest oleks neile enim kasu. Ka ei ole teada, millist infot klassiõpetajad koolivalmiduskaardilt oma töö planeerimiseks või lastega tutvumiseks kasutavad. Sellest tulenevalt on minu töö eesmärgiks on välja selgitada Lõuna-Eesti munitsipaalkoolide klassiõpetajate hinnangud koolivalmiduskaartidele ning ettepanekud nende täiendamiseks.

Magistritöö eesmärgist lähtuvalt sõnastati kolm uurimisküsimust:

1. Milliste eesmärkide saavutamiseks Lõuna-Eesti klassiõpetajad koolivalmiduskaartidelt saadud infot kasutavad?
2. Mida ja kuidas peavad Lõuna-Eesti klassiõpetajad oluliseks koolivalmiduskaartidel kajastada?
3. Missugused on Lõuna-Eesti klassiõpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi täiendamiseks, et see oleks klassiõpetajatele kasulik ja paremini kasutatav?

Metoodika

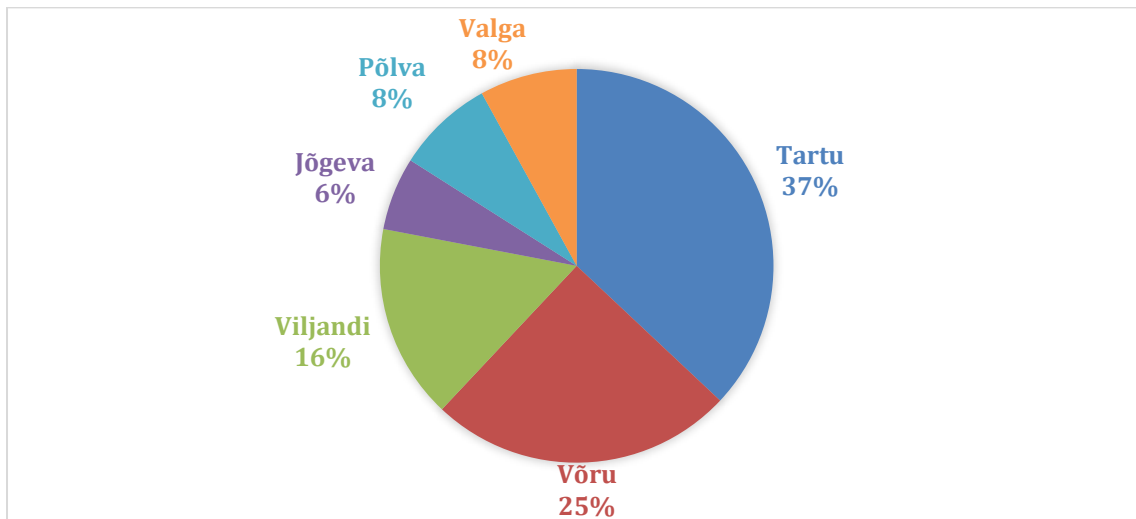
Uurimistöö läbiviimiseks kasutasin kombineeritud uurimisviisi. Kasutasin nii suletud küsimustega kirjeldavat statistikat kui ka kvantitatiivset sisuanalüüsi, mis võimaldab leida erinevaid perspektiive ja vaatenurki (Almeida, 2018).

2.1 Valim

Uurimuses kasutasin sihipärast valimit, mis võimaldas valida kõige paremini sobivad uuritavad (Rämmer, 2014). Valimisse sobisid klassiõpetajad, kes sellel õppeaastal õpetavad 1. klassis ning kool, kus nad õpetavad asub Lõuna-Eestis. Valimisse kuulusid Lõuna-Eesti ehk Valga, Võru, Põlva, Tartu, Viljandi ja Jõgeva maakonna munitsipaalkoolide 1. klasside õpetajad. Kõige rohkem vastajaid oli Tartu maakonnast (37 %). Täpsemalt on vastajate jaotus maakonniti välja toodud joonisel 1.

Uuringus osales 49 klassiõpetajat. Kõik õpetajad, kes ankeedile vastasid, olid naissoost. Keskmiselt oli vastaja 53 aastane ($SD=9,4$), kõige noorem oli 22 aastane ja kõige vanem 64 aastane. Vastajate keskmine tööstaaž algklassiõpetajana oli 26 aastat ($SD=12,3$). Kõige lühem staaž oli 1 aasta ja kõige pikem 44 aastat. Uurimuses osalenud õpetajate klassis oli keskmiselt 15 õpilast ($SD=7,1$). Kõige vähem 3 õpilast ja kõige rohkem 25 õpilast, kolm õpetajat õpetasid liitklassis.

Joonis 1. Vastajate kooli asukoht maakondade lõikes (osakaalud)

2.2 Andmekogumine

Andmete kogumiseks koostas veebipõhise ankeedi (Lisa 1) Google forms keskkonnas. Ankeedi koostamisel võtsin aluseks Lõhmuse (2018) magistritöös kasutatud ankeedi ja kohandas seda vastavalt vajadusele. Lõhmus (2018) koostas oma ankeedi võttes aluseks Kunto (2012) koostatud ankeedi. Lõhmuse (2018) ankeedist jätsin mõned küsimused välja, samas lisasin töö uurimisküsimusi silmas pidades küsimusi juurde. Ka kohandasin ja muutsin küsimuste ja vastusevariantide sõnastust.

Ankeet koosnes kahest osast. Esimeses osas oli viis küsimust vastaja taustandmete kohta. Teises osas olid küsimused koolivalmiduskaardi kohta, neist seitse olid suletud valikvastustega küsimused. Viis küsimust olid väited 5-pallilise hindamisskaalaga ja üks avatud küsimus. Selles osas soovisin teada saada õpetajate seniseid koolivalmiduskaardi kasutamise eesmärke ning hinnanguid ja arvamusi koolivalmiduskaardi täitmise ja rakendamise kohta. Avatud küsimusega soovisin teada saada õpetajate ettepanekuid koolivalmiduskaardile, selle täitmisele ja kooli edastamisele, et see saaks olla kasulik ja tõhus töövahend.

Enne põhiuurimust viisin ankeedi usaldusväärsuse tõstmiseks läbi pilootuuringu, milles osales 4 õpetajat. Pilootuuringu tulemusena muutsin veel mõne küsimus sõnastust (nt asendati 9. küsimuses sõna “täpsustati” sõnaga “täpsustused”) ja küsimuste järjekorda. Ankeedile vastamine oli vabatahtlik ning anonüümne. Õpetajaid teavitasin saadetud kirjas anonüümsusest ning kinnitasin, et saadud vastuseid kasutatakse ainult käesoleva magistritöö raames. Anonüümsuse tagamiseks lülitasin ankeedil välja meiliaadresside kogumise. Kogutud vastuseid säilitatakse kuni töö kaitsmiseni ja seejärel kustutatakse.

Andmeid kogusin 2024 veebruari keskpaigast märtsi lõpuni. Algselt oli plaan uuring läbi viia kolmes maakonnas - Põlva-, Võru- ja Valgamaal, seega saatsin ankeedi kõikidele Põlva-, Võru-, ja Valgamaa koolide direktoritele palvega edastada ankeet oma kooli 1. klassi õpetajatele. Kuna vastuseid ei tulnud piisavalt, saatsin ankeedi otse eeltoodud maakonna koolide esimese klassi õpetajatele. Õpetajate meiliaadressi võtsin koolide kodulehtedelt. Ka peale otse õpetajatega ühenduse võtmist jäi valim liiga väikeseks, seetõttu laiendasin piirkonda ning saatsin ankeedi 26-le Viljandimaa, 18-le Jõgevamaa, 92-le Tartumaa, 15-le Põlvamaa, 20-le Võrumaa ja 16-le Valgamaa 1. klassi õpetajale. Nende õpetajate meiliaadressid võtsin samuti koolide kodulehtedelt ja õpetajatega võtsin ühendust meili teel. Algselt andsin õpetajatele aega ankeedile vastata 2 nädalat, peale seda pikendasin vastamise aega nädala võrra ning siis veelkord nädala võrra, saates vahepeal õpetajatele meeldetuletuskirjad.

2.3 Andmeanalüüs

Saadud vastused sisestasin Microsoft Exceli tabelisse ning korrastasin analüüsimiseks. Andmete analüüsimiseks kasutasin esimese ja teise uurimisküsimuse puhul kirjeldavat statistikat. Selle käigus tegin protsentanalüüsi, arvutasin keskmised ja standardhälve. Standardhälbe leidmiseks kasutasin programmi JASP 0.18.3.0. Kuigi ankeedis oli suletud

küsimustele vastamiseks 5-palline skaala, siis teise uurimisküsimuse vastuste paremaks ülevaatuks teisendasin vastused 3-pallilisele skaalale.

Kolmandale uurimisküsimusele vastuse leidmiseks kasutasin samuti protsentide leidmist ja avatud küsimuse puhul kasutasin sisuanalüüsi. Selleks kopeerisin saadud vastused eraldi Microsoft Wordi faili ning lugesin läbi. Seejärel leidsin sarnastele mõtetele koodid. Usaldusvääruse tõstmiseks kasutasin kaaskodeerijana teemaga kursis olevat kursusekaaslast. Selleks jagasin temaga õpetajate vastuseid avatud küsimusele ja uurimisküsimust ning palusin tal 10-le vastusele koodid leida. Seejärel võrdlesin tema leitud koode enda omadega ja ühtlustasin sõnastust. Seejärel koondati koodid sisulise sarnasuse põhjal kategooriateks.

Tulemused

Vastajatest 84% vastas, et nende koolis paluti kõikidel esimesse klassi tulevate laste vanematele esitada lapse koolivalmiduskaart, 10% vastasid, et koolivalmiduskaardi esitasid need, kes seda soovisid ja 6% vastasid, et koolivalmiduskaarti ei küsitud. Põhjendusena miks koolivalmiduskaarti ei küsitud, vaid esitasid vaid soovijad, toodi kõige enam (7 korral) välja, et koolivalmiduskaart on vajalik vaid teatud õpilaste puhul ja kahel korral, et õpetaja eelistab ise õpilast tundma õppida. Veel uuriti õpetajatelt, kui paljude õpilaste koolivalmiduskaardid kooli esitati. Vastajatest 47% vastas, et koolivalmiduskaart esitati kõikide nende klassi laste puhul, 4% vastas, et koolivalmiduskaarti ei esitatud mitte ühegi nende klassi õpilase kohta. Täpsem jaotus koolivalmiduskaardi esitamise sageduse kohta on välja toodud tabelis 1. Selle küsimuse puhul ei saanud kajastada tulemustes ühte vastust, kuna oli vastatud „*mõned on ikka toodud*“.

Tabel 1. Koolivalmiduskaardi esitamise sagedus lapsevanemate poolt (N=48)

	Esitamise protsent (%)
Kõikide õpilaste puhul	47
Enamuse õpilaste puhul	34
Poolte õpilaste puhul	15
Mitte ühegi õpilase puhul	4

Alljärgnevalt esitatakse tulemused uurimisküsimuste kaupa.

3.1 Koolivalmiduskaardi kasutamise eesmärgid

Kõigepealt uuriti õpetajatelt, kudas nad tutvusid esitatud koolivalmiduskaartidega. Vastajatest 45% tõid välja, et tutvusid kaardiga enne lastega kohtumist ja 29% peale lastega kohtumist. Vastajatest 6% ei olnud ankeedile vastamise hetkeks veel kaartidega tutvunud (veebruaris) ja 2% ei pea vajalikuks koolivalmiduskaartidega tutvuda. Küsimusele, kuivõrd vajalik on nende arvates koolivalmiduskaart õpilaste tundma õppimiseks, vastas 20% õpetajatest, et nende arvates on koolivalmiduskaart õpilaste tundmaõppimiseks vajalik. Täpsem jaotus õpetajate arvamuse kohta on välja toodud tabelis 2.

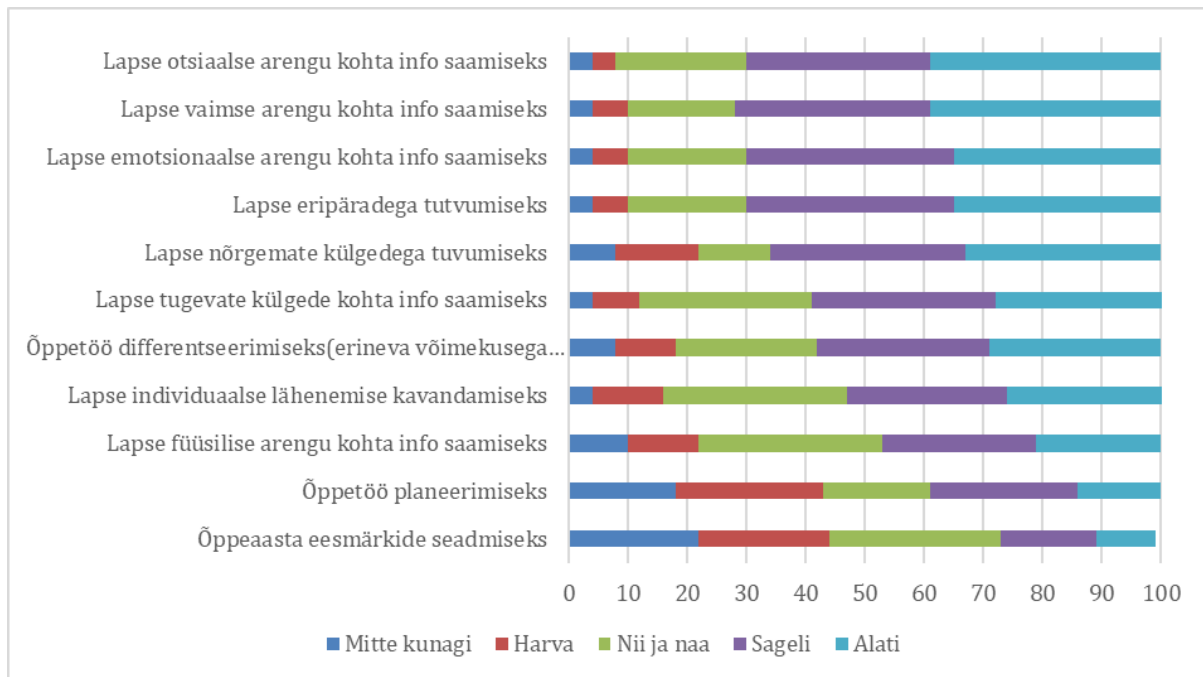
Tabel 2. Koolivalmiduskaardi vajalikkus õpilaste tundma õppimiseks õpetajate arvates (N=49)

	Vastajate osakaal (%)
Pigem vajalik	45
Kindlasti vajalik	20
Nii ja naa	27
Pigem ei ole vajalik	6

Vastajad, kelle arvates koolivalmiduskaart pigem ei ole vajalik või kes olid neutraalsed, tõid välja, et kaart on vajalik nende õpilaste puhul, kellel on diagnoositud erivajadus või on kasutanud lasteaias mõnda tugiteenust (7 korral). Samuti toodi vajalikkus välja nende õpilaste puhul, kellel on õpi- või käitumisraskused (5 korral).

Kõige enam kasutavad õpetajad koolivalmiduskaarte lapse sotsiaalse (39% alati) ja vaimse (39%) arengu kohta info saamiseks. Aga ka lapse emotsionaalse arengu kohta info saamiseks, lapse eripäradega tutvumiseks ja lapse nõrgemate külgede kohta info saamiseks. Kõige vähem kasutatakse kaarte õppeaasta eesmärkide seadmiseks (22% mitte kunagi) ja õppetöö planeerimiseks (18%). Õpetajate koolivalmiduskaartide kasutamise sagedus erinevate eesmärkide täitmiseks on välja toodud joonisel 2.

Joonis 2. Õpetajate koolivalmiduskaartide kasutamise sagedus erinevate eesmärkide täitmiseks (%; N=49)

3.2 Oluline info koolivalmiduskaardil klassiõpetajate hinnangul

Kõige olulisemaks infoks viimati tutvunud koolivalmiduskaardil pidasid vastajad eelkoolieas kasutatud tugiteenuseid ja lapse üldandmeid. Kuigi on näha (vt Tabel 3), et õpetajad pidasid kõiki valdkondi pigem oluliseks, siis kõige vähem oluliseks pidasid õpetajad infot lapse arendamist vajavate külgede kohta.

Tabel 3. Oluline info koolivalmiduskaartidel õpetajate hinnangul (N=49)

	Oluline (%)	Nii ja naa (%)	Mitte oluline (%)
Koolieelses eas kasutatud tugiteenused	82	10	8
Üldandmed (lapse nimi, sünniaeg, lasteasutus, rühma liik, kodune keel)	80	10	10
Lapse arengu kirjeldus üldoskuste valdkondades (näiteks tunnetus- ja õpioskused, mänguuskused jt)	74	20	6
Lasteaia hinnang lapse koolivalmiduse kohta	69	23	8
Lapse arengukirjeldus õppe- ja kasvatustegevuse, valdkondades (näiteks keel ja kõne, matemaatika jt.)	65	25	10
Lapse arendamist vajavad küljed	63	33	4

Edasi uurisin, kui oluliseks peavad õpetajad Koolieelse lasteasutuse (KELA) riiklikus õppekavas (2008) välja toodud valdkondade kajastamist koolivalmiduskaardil. Vastustest

selgus, et kõige olulisemaks peavad õpetajad sotsiaalsete oskuste kajastamist koolivalmiduskaardil. Seda pidas oluliseks 92% vastanud õpetajatest (vt Tabel 5). Oluliseks peeti ka enesekohaste oskuste, valdkonna Keel ja kõne ning tunnetus- ja õpioskuste kajastamist. Kõige vähem oluliseks peeti valdkondade kunst ja muusika kajastamist koolivalmiduskaardil. Täpsem jaotus KELA riiklikus õppekavas välja toodud valdkondade kajastamise olulise kohta koolivalmiduskaardil on välja toodud tabelis 4.

Tabel 4. KELA riiklikus õppekavas välja toodud valdkondade kajastamise olulisus koolivalmiduskaardil (N=49)

	Oluline (%)	Nii ja naa (%)	Mitte oluline (%)
Sotsiaalsed oskused	92	6	2
Enesekohased oskused	88	10	2
Keel ja kõne	86	14	0
Tunnetus- ja õpioskused	84	14	2
Matemaatika	67	27	6
Liikumine	61	31	8
Mina ja keskkond	51	35	14
Kunst	47	45	8
Muusika	45	45	10

Lisaks sooviti õpetajatelt teada, millisel omandatud tasemel nad peavad oluliseks tabelis 5 välja toodud valdkondade kajastamist koolivalmiduskaardil. Kõige enam õpetajaid ehk 74% vastanutest märkisid, et nende jaoks on oluline, kui kaardil on välja toodud lapse omandatud teadmised ja oskused ning lisaks täpsustused, millised oskused on osaliselt omandamata. Täpsemalt on vastuste jaotus välja toodud tabelis 5.

Tabel 5. Valdkondade kajastamise olulisus õpetajate hinnangul omandatud taseme alusel

	Oluline (%)	Nii ja naa (%)	Mitte oluline (%)
Lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustused, millised oskused on osaliselt omandamata	74	16	10
Lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustused, millised oskused on rohkem arenenud kui 6-7a lapselt õppekava põhjal eeldatakse	69	25	6
Lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustused, millised oskused on osaliselt omandatud	65	25	10
Üksnes lapse omandatud teadmised ja oskused	55	33	12

3.3 Klassiõpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi sisule ja vormile

Esiteks soovisin teada, millises formaadis õpetajad eelistavad koolivalmiduskaarti saada.

Kõige enam ehk 51% õpetajast eelistavad koolivalmiduskaarti saada kirjeldava ülevaadena sotsiaalse, vaimse ja füüsilise arengu kohta, 43% vastanud õpetajatest soovivad kaarti saada tabeli vormis, millel on värvide, numbrilise või sõnalise hinnanguna edasi antud lapse arengu seis tähtsamates õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide kaupa. Vastajates 4% vastas, et nende jaoks ei ole vahet millise kujul kaart on ja 2%, et soovivad kaarti, mis oleks lühike ja konkreetne kirjeldus lapse eripärade kohta.

Järgmiseks soovisin teada õpetajate arvamusi koolivalmiduskaardi vormistuse kohta. Vastajatest 67% arvasid, et koolivalmiduskaart peaks olema sama vormistusega Eesti piirides, 20%, et peaks olema sama vormistusega ühe omavalitsuse piirides ja 4%, et peaks olema erineva vormistusega lasteaedade kaupa.

Ühe avatud küsimusega küsisin õpetajatelt, milline on nende arvates hea koolivalmiduskaart ning mida ja kuidas seal kajastada, et koolivalmiduskaardist oleks õpetajatele kasu. Sellele küsimusele vastas 49-st õpetajast 47. Ettepanekuid õpetajatelt tuli vormistuse ja sisu kohta.

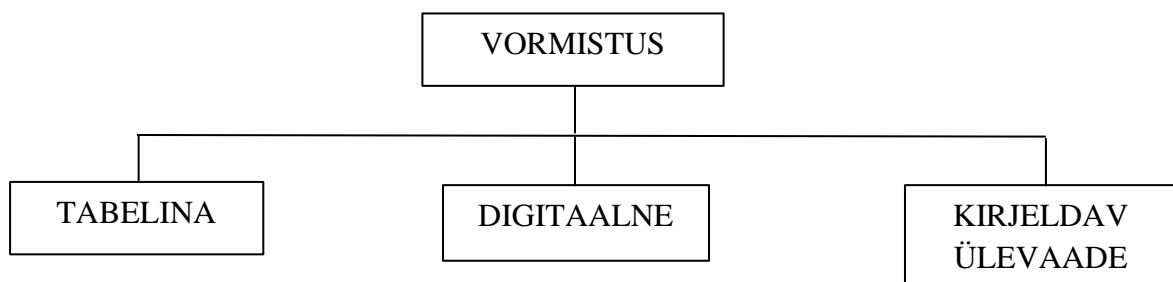
Vormistuse alla tekkis kolm kategooriat (vt joonist 3). Kolm õpetajat tõid välja, et kaart võiks olla digitaalsel kujul.

„Koolivalmiduskaardid võiksid olla ka juba digitaalsed - vanemale vajadusel prindituna, kuid asutuste vahel võiks käia jagamine veebi teel digiallkirjastatult.“

Kolm vastajat tõid välja ka, et sooviksid saada kaarti kirjeldava ülevaadena, ning 3 vastajat, et tabelivormis. Üks vastaja tõi välja, et osa kaardist võiks olla kirjeldav ja osa tabelivormis.

„Õppetegevus võiks kajastuda tabelis (numbrilise skaalana). Kirjeldav ülevaade sotsiaalsetest oskustest.“

Joonis 3. Õpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi vormistusele.

Kaks õpetajat tõid välja ka selle, et kaart võiks liikuda otse lasteaiast kooli ja kaks õpetajat, et kaart peaks olema õpetajatele õigeaegselt kättesaadav.

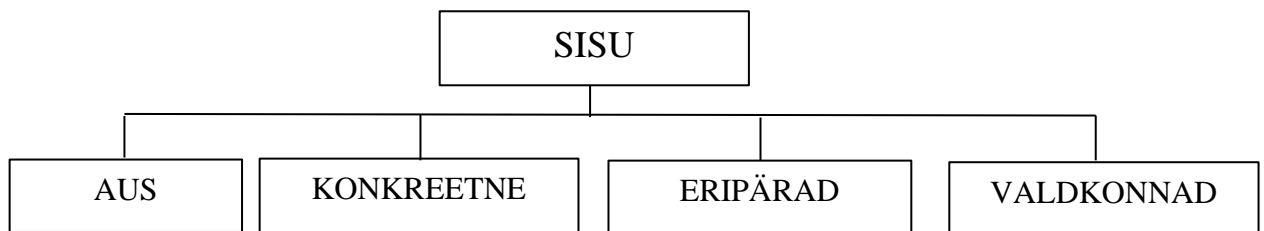
Koolivalmiduskaardi sisu alla tekkis 4 kategooriat (vt joonis 4). Esimeseks kategooriaks siin kujunes ausus. Kõige enam ehk 17 korral tõid õpetajad välja, et ootavad koolivalmiduskaardilt ausat tagasisidet lapse kohta. Oli õpetajaid, kes tõid välja, et neile tundub, et koolivalmiduskaardil ei kajastata tegelikku infot.

„Minule jääb tunne, et koolivalmiduskaart ei ole alati aus, sest kardetakse vanematega konflikte.“

Kategoorias „konkreetne“ tõid 7 õpetajat välja, et nende ootus on, et kaart oleks kirjutatud konkreetselt ja selgelt ning, et kaart ei tohiks olla liiga pikk. Kategooria „eripärad“ toodi välja 10 õpetaja poolt. See sisaldas endas erivajaduste, mahajäämuse ja tugiteenuste kasutamise infot lasteaias.

„Õpetajana ootan, et märgataks rohkem erivajadustega/ abivajavaid lapsi ja see oleks koolivalmiduskaardil ka kirjas. Paraku saadetakse kooli lapsi, kelle koolivalmiduskaardil olev info ei vasta lapse tegelikele oskustele ehk siis laps jääb koolisüsteemis hätta ja algab pikk kadalipp tema aitamiseks“

Joonis4. Õpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi sisule

Kategoorias „valdkonnad“ tõid 7 õpetajat välja, et ootavad koolivalmiduskaardilt sotsiaalsete oskuste, vaimse tervise, füüsilise arengu, emotsionaalse seisundi ja tunnetus- ja õpioskuste kohta infot. Viimaks taheti teada kas õpetajad kasutaksid koolivalmiduskaarti rohkem, kui see vastaks nende poolt välja toodud kriteeriumitele. Vastajatest 60% vastasid, et kasutaksid koolivalmiduskaarti rohkem ja 18% vastajatest ei kasutaks.

Arutelu

Minu magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada Lõuna-Eesti munitsipaalkoolide klassiõpetajate hinnangud koolivalmiduskaartidele ning ettepanekud nende täiendamiseks. Järgnevalt arutlen uurimistulemuste üle uurimisküsimuste kaupa.

Uurimusest selgus, et isegi kui koolidel ei ole seadusega kohustust koolivalmiduskaarti küsida (Õpilase kooli vastuvõtmise..., 2010), siis jõuavad enamuse õpilaste koolivalmiduskaardid siiski kooli ning vaid väheseid kaarte kas ei esitata vanema poolt koolile või ei küsi kool neid ise. Kunto (2012) tõi oma töös välja, et koolivalmiduskaardid esitati alla poolte õpilaste puhul ja kuus aastat hiljem Lõhmuse (2018) uuringust selgus, et kaarte esitati juba 71% laste puhul. Sellest võib aimata, et koolivalmiduskaarti on hakatud pidama järjest olulisemaks dokumendiks ning õpetajad tunnevad, et vajavad mingit ühenduslüli lasteaia ja kooli vahel, et toetada lapsi liikudes ühelt haridustasemelt teisele. Kui varasemalt on näiteks Hopps-Walls ja Perry (2017) leidnud, et õpetajad ei ole saanud koolieelselt lasteasutuselt informatsiooni, mida nad on lootnud lapse kohta saada, siis võib oletada, et ehk on olukord muutunud ja seetõttu on koolid hakanud rohkem koolivalmiduskaarte küsimus. Kui lasteaedadest saadav informatsioon vastab ootustele on õpetajatel ja koolidel motivatsioon suurem, et lapse kohta informatsiooni küsida.

Esimese uurimisküsimusega soovisin teada, milliste eesmärkide saavutamiseks Lõuna-Eesti klassiõpetajad koolivalmiduskaartidelt saadud infot kasutavad. Kõigepealt tooksin välja, et Lõuna-Eesti klassiõpetajatest kaks kolmandikku arvasid, et koolivalmiduskaart on vajalik, et õpilasi tundma õppida. Siiski oli ka neid, kes tõid välja, et peavad kaarti vajalikuks vaid nende õpilaste puhul, kellel on eripära või tugispetsialisti vajadus. Selgus, et kõige enam kasutavad õpetajad koolivalmiduskaarte, et saada infot lapse vaimse arengu, sotsiaalsete oskuste ja emotsionaalsete oskuste kohta info saamiseks ning lapse eripäradega tutvumiseks. Sarnasele tulemusele on jõudnud Võrumaal uuringu läbi viinud Tammik (2014), kus õpetajad märkisid, et soovivad kõige enam infot lapse kasutatud tugiteenuste kohta lasteaias. See tundub ka loogiline, et õpetajad selles osas infot ootavad, kuna see annab võimaluse koolis lapsele kiiremini vajaminevat tuge pakkuda. Kui Tammik (2014), Lõhmus (2018) ja Paaliste (2014) leidsid oma uurimustes, et õpetajad peavad kõige vähem oluliseks lapse üldandmete kajastamist koolivalmiduskaardil, siis minu uuringust selgub, et 80% õpetajast peab üldandmete kajastamist siiski oluliseks.

Teise uurimisküsimusega soovisin teada, mida peavad Lõuna-Eesti klassiõpetajad oluliseks koolivalmiduskaartidel kajastada. Ka siin selgus, et õpetajad peavad kõige

olulisemaks, et koolivalmiduskaardil oleks kajastatud sotsiaalsed oskused. Seda ka siis, kui paluti hinnata Koolieelse lasteasutuse õppekavas (2008) välja toodud valdkondade kajastamise olulisust koolivalmiduskaardil ning välja olid toodud kõik õppekavas nimetatud valdkonnad. See lükkab mõneti ümber väite, et kooliõpetajad peavad akadeemilisi oskusi olulisemaks kui sotsiaalseid oskusi (Martins De Sousa & Santos, 2021). Väga oluliseks pidasid õpetajad ka tugiteenuste kajastamist koolivalmiduskaardil. Sarnasele tulemusele jõudsid ka Tammik (2014) ja Paaliste (2014) kes leidsid samuti, et õpetajad peavad tugiteenuste kajastamist koolivalmiduskaardidel väga oluliseks. Sellest võib järeldada, et tegemist on väga vajalik informatsiooniga lapse kohta, et teda saaks koolis kohe toetama hakata. Lisaks sellele pidasid õpetajad siiski üsna oluliseks kõikide koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud valdkondade kajastamist koolivalmiduskaardil. Kõige vähem oluliseks pidasid õpetajad valdkondade kunst ja muusika kajastamist. Selle põhjuseks võib olla, et klassiõpetajad enamasti ei õpeta lastele ise muusikat vaid selle jaoks on eraldi õpetaja. Samas on Martins De Sousa ja Santos (2021) välja toonud, et õpetajate peavad akadeemilisi oskusi oluliseks, see võib olla ka põhjuseks miks õpetajad valdkonna kunst ja muusika kajastamist vähem oluliseks pidasid.

Kolmanda uurimisküsimusega soovisin teada missugused on Lõuna-Eesti klassiõpetajate ettepanekud koolivalmiduskaardi täiendamiseks, et see oleks klassiõpetajatele kasulikum ja paremini kasutatav. Selgus, et napilt üle poolte õpetajatest leidis, et koolivalmiduskaardil peaks olema kirjeldav ülevaade lapse sotsiaalse, vaimse ja füüsilise arengu kohta. Häidkind jt (2013) on välja toonud, et koolivalmiduskaart on eriti vajalik nende laste puhul, kes on vajanud lasteaias tugiteenuseid. Sellise tulemuseni jõudsin oma uurimuses ka mina - selgus et õpetajad soovivad leida kaardilt ausat hinnangut lapse kohta, konkreetsust ja lasteaias kasutatud tugiteenuste kajastatust. Ka Ahtola jt (2011) on välja toonud, et kaardi positiivne mõju ilmneb juhul, kui seda on täidetud ausalt ja adekvaatselt. Adekvaatse kirjeldusega kaart annab õpetajale võimaluse last koolis paremini toetada ja tundma õppida ning individuaalsemalt lapsele läheneda. Individuaalse lähenemise olulisusele on rõhunud ka Besi ja Sakellariou (2019) ja Yang jt (2023) kes on öelnud, et teabevahetus haridustasemete vahel võimaldab ka koolis last individuaalsemalt toetada.

Selle uurimuse tulemustest selgus, et enamus osalenud õpetajates arvavad, et koolivalmiduskaart peaks olema sama vormistusega Eesti piires ja vaid viiendik õpetajatest leidis, et ühe omavalitsuse piires. Samas Paaliste (2014) andis soovitus, et koolivalmiduskaart peaks olema sama vormistusega ühe omavalitsuse piires ja ka Lõhmuse (2018) uuringus osalenud õpetajad soovisid omavalitsuse piires sama vormistusega kaarti.

See erinevus võib tuleneda sellest, et nendes uuringutes ei olnud vastuse variandina välja toodud “sama vormistusega Eesti piires” nagu oli minu uurimuses. Nendest vastusest võib välja lugeda ka seda, et õpetajad ootavad ning soovivad kokkuleppeid ühtsema koolivalmiduskaardi loomiseks. Sellele on tähelepanu pööranud ka O’Kane (2016), kes on välja toonud, et on vähe ametlikke juhiseid ja kokkuleppeid kuidas ja mida tuleks täpsemalt õpetajatele edastada ning OECD (2017) on samuti välja toonud, et riigid peaksid looma struktuuri haridustasemete vahelise koostöö suurendamiseks, et lapse üleminekut lasteaiast kooli paremini toetada. Eestis on Pihlak (2022) välja toonud, et ka lasteaiasõpetajad ise soovivad juhendeid või koolitusi, kuidas kaarti lapsi toetavamalt täita.

Üks koostöövorme lasteaias ja kooli vahel saaks olla ühtse koolivalmiduskaardi vormi väljatöötamine, et lasteaias lõppedes ja kooli alustades, saaks koolis lapse heaolu silmas pidades tema arengut edasi toetada. Ka Skouteris jt (2012) on välja toonud, et õpetajate omavahelise usaldusliku suhtluse soodustamine ja edasi arendamine toetab laste sujuvat üleminekut lasteaiast kooli. Kuna järjest enam on rõhutatud ka, et kooli lapsevalmidus on sama oluline kui lapse koolivalmidus (Emig, 2000; O’Kane, 2016; Williams *et al.*, 2019), siis sellise koostööga saaksime tõsta ka kooli valmidust uusi lapsi vastu võtta. Minu läbi viidud uuringust selgus, et üle poole vastajatest kasutaksid koolivalmiduskaarti rohkem, kui selle koostamisel ja täitmisel on arvestatud nende soovitusi. Sellest võib järeldada, et õpetajad on valmis panustama ja tegema koostööd, et koolivalmiduskaart saaks olla töövahend, mitte lihtsalt dokument. Seda, et hetkel ei kasuta paljud uuringus osalenud õpetajad kaarti kasuliku töövahendina kinnitab asjaolu, et üle poole vastanud õpetajatest ei olnud tutvunud kaardiga enne lastega kohtumist, ja mitmed õpetajatest ei olnud veel kaartidega tutvunud veebruari alguseks, samuti on ka õpetajaid, kes ei peagi seda vajalikuks. See tekitab muidugi küsimusi, et miks õpetajad kaardiga ei tutvunud, seda enam, et lapse individuaalse arengu toetamiseks on informatsiooni vahetus haridustasemete vahel oluline (Besi & Sakellariou, 2019; Yang *et al.*, 2023).

Kokkuvõttes võib öelda, et õpetajad peavad koolivalmiduskaarte oluliseks dokumendiks, kuigi peab ütlema, et millegipärast ei soovi nad kaardiga tutvuda enne lastega kohtumist. Kas põhjus võib olla selles, et nad ei saa kaardilt piisavalt sellist infot, mida nad soovivad või tahavad nad lapsi ise tundma õppida on selle uuringu põhjal raske öelda. Selle uuringu põhjal saan öelda, et õpetajad kasutaksid endi sõnul kaarti rohkem, kui see oleks nende soovitude põhjal koostatud. Siinkohal võikski uurida veel täpsemalt, milliseid soovitusi õpetajad koolivalmiduskaardi täitmisele konkreetsemalt annavad ja jätta välja see osa mille jaoks nad hetkel kaarte kasutavad.

Koolieelse lasteasutuse seaduse uus eelnõu on riigikogus lugemisel ja tõenäoliselt võetakse see vastu. Minule teadaolevalt on seal üheks muudatuseks koolivalmiduskaardi digitaalsel kujul otse kooli (Eesti Haridus ja Infosüsteemi kaudu) edastamine, sellest tulenevalt võiks minu magistritöö praktiline väärtus seisneda selles, et minu ja varasemate sarnaste tööde põhjal koostatakse koolivalmiduskaardi põhi koos juhendmaterjaliga koolieelse lasteasutuse õpetajatele koolivalmiduskaardi täitmiseks. Sellisel juhul saame me anda õpetajatele juurde ühe võimaluse paremaks koostööks, mis omakorda muudaks laste ja nende perede jaoks haridustasemete vahel liikumist sujuvamaks. Sujuva haridustasemete vahel liikumise olulisust on ka varasemalt rõhutatud erinevate uurijate poolt (Besi & Sakellariou, 2019; Chan, 2012; OECD, 2017; Sahin Sak, 2016).

Töö piirangutena tooksin välja raskused valimi koostamisel, mistõttu jäi valim planeeritust väiksemaks. Võib arvata, et valim oleks olnud suurem, kui oleksin kasutanud paber kandjal ankeete või viinud uuringu läbi näiteks sügisel, kui oletatavasti on õpetajatel vähem kutseid erinevates uurimustes osalemiseks. Tagantjärele mõeldes oleksin võinud ankeeti lisada ka küsimuse, milliseid kommunikatsiooni meetodeid peale koolivalmiduskaardi õpetajad ise näevad, et võiks veel lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate vahel informatsiooni jagamiseks/vahetamiseks kasutada.

Tänuõnad

Täna kõiki uuringus osalenud õpetajaid ning oma juhendajat Merle Taimalu-t, kes oli olemas, toetas magistritöö valmimist ja vastas kõikidele tekkinud küsimustele. Samuti tänan oma perekonda ja kolleege, kes olid toetavad ja mõistvad ning võimaldasid mulle aega magistritöö kirjutamiseks.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Eve-Liis Oja

Kasutatud kirjandus

- Ahtola, A., Silinskas, G., Poikonen, P.-L., Kontoniemi, M., Niemi, P., & Nurmi, J.-E. (2011). Transition to formal schooling: Do transition practices matter for academic performance? *Early Childhood Research Quarterly*, 26(3), 295–302.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.12.002>
- Almeida, F. (2018). Strategies to perform a mixed methods study. *European Journal of Education Studies*. <https://doi.org/10.46827/ejes.v0i0.1902>
- Besi, M., & Sakellariou, M. (2019). Teachers' Views on the Participation of Parents in the Transition of their Children from Kindergarten to Primary School. *Behavioral Sciences*, 9(12), Article 12. <https://doi.org/10.3390/bs9120124>
- Broström, S. (2002). Communication and continuity in the transition from kindergarten to school. In *Transitions in the early years* (pp. 76-87).
- Chan, W. L. (2012). Expectations for the transition from kindergarten to primary school amongst teachers, parents and children. *Early Child Development and Care*, 182(5), 639-664.
- Emig, C. (2000). School Readiness: Helping Communities Get Children Ready for School and Schools Ready for Children. *Child Trends Research Brief*.
<https://eric.ed.gov/?id=ED444712>
- European Commission/EACEA/Eurydice, (2019). *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fabian, H., & Dunlop, A. W. (2007). Outcomes of Good Practice in Transition Processes for Children Entering Primary School. *Working Papers in Early Childhood Development*, No. 42. Bernard van Leer Foundation. PO Box 82334, 2508 EH, The Hague, The Netherlands.
- Group, U. S. N. E. G. P. G. 1 E. C. A. R. (1998). *Principles and Recommendations for Early Childhood Assessments*. The Panel.
- Haridussõnastik. (s.a.). <https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=koolik%C3%BCpsus>.
- High, P. C., & Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health. (2008). *School readiness*. *Pediatrics*, 121(4), e1008-e1015.
- Hopps, K. (2014). Preschool + school + communication = What for educator relationships? *Early Years*, 34(4), 405–419. <https://doi.org/10.1080/09575146.2014.963032>

- Hopps-Wallis, K., & Perry, B. (2017). 'You can't Write that': The Challenges of Written Communication between Preschools and Schools. *Australasian Journal of Early Childhood*, 42(3), 22-30.
- Häidkind, P., Palts, K., Pillmann, J., Ennok, K., Villems, K., & Peterson, T. (2013). *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*.
https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf
- Jahreie, J. (2023). Early childhood education and care teachers' perceptions of school readiness: A research review. *Teaching and Teacher Education*, 135, 104353.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104353>
- Kokkalia, G., Drigas, A. S., Economou, A., & Roussos, P. (2019). School Readiness From Kindergarten to Primary School. *Int. J. Emerg. Technol. Learn.*, 14(11), 4-18.
- Koolieelse lasteasutuse seadus, (1999). *Riigi Teataja I 1999*, 27, 387.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord, (2011). *Riigi Teataja I 02.09.2011*, 1.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/102092011001?leiaKehtiv>
- Kunto, K. (2012). *Koolivalmiduskaardi vorm ja sisu lasteaias ning esimese klassi õpetajate nägemuses*. [magistritöö. Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/581e2555-8ca9-4729-b655-4d63450a7223/content>
- Kööp, K., & Freimuth, H. (2020). Assessing school readiness in Estonia and first class teachers' opinions about the school readiness card. In *inted2020 proceedings* (pp. 6193-6199). Iated.
- Lõhmus, R. (2018). *Klassiõpetajate hinnangud koolivalmiduskaardile Tallinna ja Tartu näitel*. [magistritöö. Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/4e339901-2551-4bde-bb58-841792985984/content>
- Martins De Sousa, E. J., & Santos, A. I. (2021). Educational Approximations Between Preschool and Primary School: The Perspective of Kindergarten and Primary School Teachers. *Journal of Educational and Social Research*, 11(4), 13.
<https://doi.org/10.36941/jesr-2021-0073>
- OECD. (2017). *Starting Strong V-Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education*. OECD Publishing.

- O’Kane, M. (2016). *Transition from preschool to primary school*. Dublin: National Council for Curriculum and Assessment.
- Paaliste, A. (2014). *I klassi õpetajate ja HEV koordinaatorite seisukohad koolivalmiduskaardi ja 7a lapsele sujuva koolimineku tagamise kohta*. [magistritöö. Tartu Ülikool]. DSpace. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/6a05ae81-8212-4a79-92ae-657f88158590/content>
- Palts, K. (2018). *Koolivalmiduse hindamine*. <https://sisu.ut.ee/evidkorraldus/koolivalmiduse-hindamine/>
- Pihlak, A. (2022). Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2021-2022 aastal. *Lapse toevajaduse märkamise ja toepakkumise korraldus koolieelsetes lasteasutustes*. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/HTM_Aastaraamat-2022.pdf
- Primary School Starting Age*. (2017). <https://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.AGES?end=2017&start=2017&view=map>
- Põhikooli- ja gümnaasiumi seadus, (2010). *Riigi Teataja I 2010, 41, 240*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/111032023076?leiaKehtiv>
- Pekdogan, S., & Akgül, E. (2017). Preschool Children's School Readiness. *International Education Studies, 10*(1), 144-154.
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. L., Crissman, K. K., & Halko, J. L. (2004). *School Readiness—Preparing Children for Kindergarten and Beyond: Information for Parents*.
- Rouse, E., Nicholas, M., & Garner, R. (2023). School readiness—what does this mean? Educators’ perceptions using a cross sector comparison. *International Journal of Early Years Education, 31*(1), 185-199. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1733938>
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine, K.Rootalu, V. Kalmus, A. Masso ja T. Vihalem (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
- Sahin Sak, I. T. (2016). School readiness: The views of pre-service preschool teachers and pre-service primary teachers. *Early Child Development and Care, 186*(4), 509–525.
- Sahin, I. T., Sak, R., & Tuncer, N. (2013). Comparison of Preschool and First Grade Teachers' Views about School Readiness. *Educational Sciences: Theory and Practice, 13*(3), 1708-1713.

- Shaari, M. F., & Ahmad, S. S. (2016). Physical learning environment: Impact on children school readiness in Malaysian preschools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 222, 9-18.
- Skouteris, H., Watson, B., & Lum, J. (2012). Preschool Children's Transition to Formal Schooling: The Importance of Collaboration between Teachers, Parents and Children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(4), 78–85. <https://doi.org/10.1177/183693911203700411>
- Statistikaamet. (2022). Alusharidus. <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/haridus/alusharidus>
- Statistikaamet. (2020). *Igas esimeses klassis alustab kooliteed vähemalt üks 6-aastane laps*. <https://www.stat.ee/et/uudised/igas-esimeses-klassis-alustab-kooliteed-vahemalt-uks-6-aastane-laps>
- Tammik, K. (2014). *Koolivalmiduskaardi vorm ja sisu Võrumaa lasteaegade ja klassiõpetajate nägemuses*. [magistritöö. Tallinna Ülikool]. ETERA. <https://www.etera.ee/zoom/1655/view?page=1&p=separate&search=tammik%20AND%20koolivalmiduskaart&hlid=40837776&tool=search&view=0,1504,2481,2004>
- Tian, X., Xu, D., Wu, L., Mou, Y., Li, Z., Wang, F., Lei, Z., Kang, W., & Fu, Y. (2022). Thinking of Two-Way Cohesion at the Young Age of China—Interpretation of the Guiding Opinions on Vigorously Promoting the Scientific Connection Between Kindergartens and Primary Schools. *Journal of Advanced Research in Education*, 1(1), Article 1.
- Williams, P. G., Lerner, M. A., Sells, J., Alderman, S. L., Hashikawa, A., Mendelsohn, A., McFadden, T., Navsaria, D., Peacock, G., Scholer, S., Takagishi, J., Vanderbilt, D., De Pinto, C. L., Attisha, E., Beers, N., Gibson, E., Gorski, P., Kjolhede, C., O'Leary, S., Schumacher, H., Weiss-Harrison, A. (2019). School Readiness. *Pediatrics*, 144(2), e20191766. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-1766>
- Winter, S. M., & Kelley, M. F. (2008). Forty Years of School Readiness Research: What Have We Learned? *Childhood Education*, 84(5), 260–266.
- Õpilase kooli vastuvõtmise üldised tingimused ja kord ning koolist väljaarvamise kord, (2010). *Riigi Teataja I 2010*, 60, 408. <https://www.riigiteataja.ee/akt/127052022070>.
- Yang, Shaofang, Li, T., Wang, L., Wang, L., Xie, Y., & Zhou, L. (2023). A Study on the Strategies of Two-way Cohesion between Kindergarten and Primary School in the Context of. *International Journal of New Developments in Education*, 5(5). <https://doi.org/10.25236/IJNDE.2023.0505>

LISA 1

Tere hea klassiõpetaja!

Olen Eve-Liis Oja ja õpin Tartu Ülikoolis haridusinnovatsiooni erialal. Oma magistritööd kirjutan koolivalmiduskaartide teemal ja minu töö eesmärgiks on välja selgitada klassiõpetajate hinnangud koolivalmiduskaartidele ning ettepanekud nende täiendamiseks Lõuna-Eesti õpetajate näitel. Üleminek lasteaiast kooli on oluline samm lapse arengus ja see on vaja muuta lapse jaoks võimalikult sujuvaks ja turvaliseks. Vastates allolevale küsimustikule on ka Teil võimalus mõelda koolivalmiduskaardi otstarbe ja kasutamise peale ning läbi selle teha ettepanekuid koolivalmiduskaardi täitmisele. Kui vastate küsimustele ja ette antud variantide seas ei ole Teile sobivat, siis palun täpsustage ja kirjutage vastus küsimusele vabas vormis küsimuse lõpus olevasse "muu" lahtris. Küsimustikule vastamine on anonüümne ning saadud vastuseid kasutatakse ainult minu magistritöö raames. Olen väga tänulik, kui leiate 15-20 minutit, et vastata allolevale küsimustikule.

Minu kontakt: eveliis.oja@gmail.com

Üldandmed:

1. Teie staaž algklassiõpetajana onaastat.
2. Mitu õpilast on Teie klassis?
3. Teie vanus?.....
4. Teie sugu?.....
5. Kool, kus töötate, asub maakonnas

Küsimused koolivalmiduskaardi kohta:

1. Kas teie koolis paluti 1.klassi tulevate laste vanematel esitada lapse koolivalmiduskaart?

- a) jah, koolivalmiduskaarti küsiti kõikidelt vanematelt
- b) koolivalmiduskaardi esitasid ainult need lapsevanemad, kes seda ise soovisid
- c) koolivalmiduskaarti kooli tulles ei küsitud
- d) muu:

.....
.....

2. Kui vastasid, et koolivalmiduskaardi esitasid need vanemad, kes seda ise soovisid või koolivalmiduskaarti vanematelt ei küsitud, siis palun täpsustage miks koolivalmiduskaarti ei küsitud?

- a) koolivalmiduskaartidel ei ole piisavalt asjakohast infot
- b) tahan ise lapsi tundma õppida, ilma eelarvamusi tekitamata
- c) koolivalmiduskaart on vajalik ainult teatud laste puhul (erivajadusega lapsed, käitumisprobleemidega lapsed vms)
- d) muu

.....
.....

3. Mitme Teie klassi õpilase kohta toodi koolivalmiduskaart?

4. Millal Teie tutvusite oma klassi õpilaste koolivalmiduskaartidega?

- a) enne õpilasega kohtumist
- b) pärast õpilasega kohtumist, kooliaasta esimese kuue kuu jooksul
- c) ei ole veel tutvunud
- d) ei pea vajalikuks tutvuda
- e) Muu:

.....
.....

5. Kuivõrd on teie arvates koolivalmiduskaart vajalik õpilaste tundmaõppimiseks ?

- a) kindlasti vajalik
- b) pigem vajalik
- c) nii ja naa
- d) pigem ei ole vajalik
- e) ei ole üldse vajalik

6. Kui vastasite “nii ja naa”, “pigem ei ole vajalik” või “ei ole üldse vajalik”, siis palun täpsustage, milliste õpilaste puhul on koolivalmiduskaart kindlasti vajalik õpilaste tundmaõppimiseks.

.....
.....
.....

7. Kui tihti kasutate koolivalmiduskaarti alljärgnevate eesmärkide jaoks?

1 – mitte kunagi; 2 – harva; 3 – mõnikord; 4 – sageli; 5 – alati

	1	2	3	4	5
a) õppeaasta eesmärkide seadmiseks					
b) lapse tugevate külgede kohta info saamiseks					
c) lapse füüsilise arengu kohta info saamiseks					
d) lapse emotsionaalse arengu kohta info saamiseks					
e) lapse sotsiaalse arengu kohta info saamiseks					
f) lapse vaimse arengu kohta info saamiseks					
g) lapse nõrgemate külgede kohta info saamiseks					
h) lapse eripäradega tutvumiseks					
i) õppetöö planeerimiseks					
j) õpilasele individuaalse lähenemise kavandamiseks					
k) õppetöö diferentseerimiseks (erineva võimekusega laste õpetamise kavandamiseks)					

l) Muu (palun lisage eesmäärke omalt poolt, milleks veel koolivalmiduskaarti kasutate)

.....

8. Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse valdkondade kaupa konkreetse lapse teadmisi ja oskusi võttes aluseks Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud eeldatavad tulemused 6-7a lapsele. Kui oluliseks peate alljärgnevate valdkondade kajastamist koolivalmiduskaardil?

1 – ei ole oluline; 2 – pigem ei ole oluline; 3 – nii ja naa; 4 – pigem on oluline ; 5 – väga oluline

	1	2	3	4	5

Mänguoskused					
Tunnetus- ja õpioskused					
Sotsiaalsed oskused					
Enesekohased oskused					
Mina ja keskkond					
Keel ja kõne					
Matemaatika					
Kunst					
Muusika					
Liikumine					

Muu (palun täpsustage)

9. Mil määral on Teie arvates oluline eelmises küsimuses välja toodud valdkondade kajastamine koolivalmiduskaardil erineval saavutatud tasemel (omandatud, osaliselt omandatud, omandamata)?

1 – ei ole oluline; 2 – pigem ei ole oluline; 3 – nii ja naa; 4 – pigem on oluline ; 5 – väga oluline

	1	2	3	4	5
a) üksnes lapse omandatud teadmised ja oskused					
b) lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustatud, millised oskused on osaliselt omandatud					
c) lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustatud, millised oskused on osaliselt omandamata					
d) lapse omandatud teadmised ja oskused, lisaks täpsustatud, millised oskused on rohkem arenenud kui 6-7a lapselt õppekava põhjal eeldatakse					

f) Muu (palun täpsustage).....

10. Palun mõelge nende laste koolivalmiduskaartide peale, millega Te viimati tutvusite.

Kuivõrd nõustute, et olete saanud järgnevatest koolivalmiduskaardi osadest enda jaoks olulist infot? 1 – ei ole üldse nõus; 2 – pigem ei ole nõus; 3 – nii ja naa; 4 – pigem olen nõus; 5 – olen täiesti nõus

	1	2	3	4	5
a) üldandmed (lapse nimi, sünniaeg, lasteasutus, rühma liik, kodune keel)					
b) lapse arengu kirjeldus üldoskuste valdkondades (näiteks tunnetus- ja õpioskused, mänguuskused jt)					
c) lapse arengukirjeldus õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades (näiteks keel ja kõne, matemaatika jt.)					
d) koolieelses eas kasutatud tugiteenused					
e) lapse arengu tugevad küljed					
f) lapse arendamist vajavad küljed					
g) lasteaia hinnang lapse koolivalmiduse kohta					

f) Muu (palun täpsustage).....

11. Kui tihti olete pöördunud järgmiste isikute poole, kui koolivalmiduskaardil olev info jääb ebaselgeks? 1 – mitte kunagi; 2 – harva; 3 – mõnikord; 4 – sageli; 5 – alati

	1	2	3	4	5
a) lapsevanem					
b) lasteaia õpetaja					
c) lasteaia eripedagoog/ logopeed					
d) lasteaia õppealajuhataja					
e) lasteaia direktor					

f) keegi muu, näiteks

.....

12. Millises formaadis eelistaksite koolivalmiduskaarti saada?

- a) kirjeldav ülevaade sotsiaalse, vaimse ja füüsilise arengu kohta
- b) tabeli vormis koolivalmiduskaart, millel on värvide, numbrilise või sõnalise hinnanguga edasi antud lapse arengutase tähtsamate õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide kaupa
- c) Muu formaat

.....

13. Koolivalmiduskaart...

- a) Peaks olema sama vormistusega Eesti piires
- b) Peaks olema sama vormistusega ühe omavalitsuse piirides
- c) Peaks olema erineva vormistusega lasteaedade kaupa
- d) muu võimalus.....

14. Palun mõelge, missugune võiks olla hea koolivalmiduskaart ning mida ja kuidas seal peaks kajastama, et te saaksite sellest piisavalt/veel rohkem infot kooli tuleva lapse kohta. Samuti võite lisada mõtteid seoses koolivalmiduskaardi jõudmisega lasteaiast kooli. Palun pange kõik oma ettepanekud kirja.

.....
.....

15. Kui koolivalmiduskaardid vastaksid Teie poolt välja toodud kriteeriumidele, kas kasutaksite koolivalmiduskaarte õppetöö planeerimisel ja laste tundmaõppimisel rohkem?

- a) jah
- b) ei
- c) muu.....

.....

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eve-Liis Oja

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
ESIMESE KLASSI ÕPETAJATE HINNANGUD JA ETTEPANEKUD
KOOLIVALMIDUSKAARDILE LÕUNA-EESTI KOOLIDE NÄITEL,
mille juhendajaks on Merle Taimalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada,
sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu
Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eve-Liis Oja

12.05.2024